Financováno Evropskou unií

MAS Skutečsko, Košumbersko a Chrastecko, z.s.

Ostrov větru a dánská inspirace pro naši energetiku

V polovině září se uskutečnil již pátý zahraniční výjezd pořádaný MAS Skutečsko, Košumbersko a Chrastecko, z.s. v rámci programu Erasmus+. Tentokrát jsme zamířili do Dánska, země, která je považována za symbol obnovitelné energetiky a chytrého hospodaření s přírodními zdroji.

Cesty se zúčastnili starostové obcí našeho regionu, odborníci na energetiku, projektoví manažeři a koordinátoři rozvojových aktivit. Naším cílem bylo poznat osvědčené přístupy k obnovitelným zdrojům energie, komunitnímu zapojení i ochraně klimatu a porovnat je s tím, co známe z domova.

Do Dánska jsme se vydali autobusem a hned na začátku nás čekala malá zkouška trpělivosti – ranní trajekt byl kvůli nepříznivému počasí zrušen, a tak jsme plavbu absolvovali až v poledne. Zdržení ale nemělo výrazný vliv na program a my jsme se mohli přesunout na ostrov Samsø, který je světově proslulý svou energetickou soběstačností. Žijí zde necelé čtyři tisíce obyvatel, přesto se právě tento ostrov stal vzorem pro mnoho regionů po celém světě. Už koncem 90. let zde začali budovat větrné turbíny na pevnině i v moři, čtyři obecní teplárny na biomasu a solární systémy.

Dnes ostrov vyrábí více energie, než sám spotřebuje. Přesto však není zcela energeticky izolovaný. Díky kabelovému propojení s pevninou elektřinu v době přebytků vyváží a při nedostatku naopak dováží, toto spojení zajišťuje také provozní stabilitu a vyvážení sítě. Energetická soběstačnost Samsø je tak pravdivá v roční bilanci, nikoli v každé hodině provozu.

Hlavní zastávkou byla návštěva místní Energetické akademie, vzdělávacího a demonstračního centra, které se stalo srdcem energetické transformace Samsø. V moderní, ale architektonicky citlivě pojaté budově jsme vyslechli prezentace o tom, jak se podařilo obyvatelům ostrova zapojit do vlastnictví a správy energetických zdrojů. Ukázalo se, že zdejší kultura autonomie a participace je mimořádně silná – lidé chtějí mít kontrolu nad vlastními rozhodnutími, a pokud cítí, že centrální regulace tuto kontrolu ohrožuje, reagují spíše skepticky, protože mají pocit, že se jim něco vnucuje zvenčí.

Pro několik odvážných účastníků se největším zážitkem však stala možnost vyšplhat po šestimetrových žebřících na větrnou elektrárnu a stanout ve výšce padesáti metrů. Zajímavostí bylo, že právě tato turbína není nová – její majitel ji pouze udržuje a opravuje, ale na investici do nové už nepřistoupil. Tento přístup naznačuje, že i v Dánsku, které je považováno za lídra v obnovitelných zdrojích, se nevyhýbají otázkám ekonomické návratnosti a osobních priorit. Po náročném programu pak přišla vhod chvíle oddechu – návštěva světově největšího přírodního bludiště poskytla prostor pro neformální rozhovory a odlehčenou atmosféru.

Na pevnině naše cesta pokračovala do klimatická vesnice Vandel, kde jsme se seznámili s projektem ukazujícím, že klimatická opatření nejsou jen záležitostí velkých měst. Obyvatelé tu společně snížili svou uhlíkovou stopu, a to zejména díky přechodu z fosilního vytápění na centrální biomasové zdroje, změnám v dopravě a využívání konceptu „repair café“, tedy dílen, kde se opravují a znovu využívají již použité předměty. Vandel je důkazem, že klíčovou roli hraje spolupráce komunity a její ochota ke změně. Další zastávkou bylo Økolariet ve městě Vejle – interaktivní centrum, které poutavou formou vysvětluje otázky klimatu, biodiverzity, recyklace a zelené transformace. Některé účastníky zaujalo samotné město Vejle, kde umělecký design s rezavými kovovými prvky a moderní architekturou vnáší do veřejného prostoru osobitou atmosféru.

Celý výjezd se nesl v duchu porovnávání a hledání inspirace. Zjistili jsme, že i když je Dánsko v mnoha ohledech napřed, ne vše je tak dokonalé, jak působí v propagačních materiálech. Postupy, které se prezentují jako inovativní, jsou u nás mnohdy známé už léta. Ukázalo se, že Česká republika není v oblasti energetiky a obnovitelných zdrojů tak pozadu, jak jsme si možná mysleli. Rozdíl je spíše v míře zapojení obyvatel, důslednosti a schopnosti přetavit společnou vizi do konkrétní praxe.